Svenska Canada-Tidningen

Printed and published every Thursday by the CANADA WEEKLY PRINTING COMPANY, Limited, a joint stock company, incorporated under the laws of Manitoba, at its office and place of business, 325 Logan ave., Winnipeg, Man. P. M. DAHL, Mgr.

Telephone: A 9011.

PRENUMERATIONSPRIS:

Hela år i förskott $3.00
Halvt år i förskott 1.50
Hela år till Förenta Staterna 2.00
Hela år till Sverige 4.50
Halvt år till Sverige 2.50

Prenumerationsmedel kunna sändas såväl i registrerat brev som genom Post eller Express Money Order eller Postal Note. Dessa sedare, som ej behöva registreras, böra göras betalbara till The Canada Weekly Printing Co., Ltd

Prenumerant, som önskar sin adress ändrad, ombedes att insända både den gamla och den nya adressen.

Insända prenumerationsmedel kvittera vi blott å den gula adressalsonen

ANNONSPRIS PÅ BEGÄRAN

Efterfrågningar, 3 gånger $1.50
Dödsannonser med svart ram och kors $1.50

Förlovningsannonser, äktenskap, etc. 50c per gång å utrymme icke överstigande 1 tum enkel spalt. Betalning för småannonser bör all tid insändas i förskott

Torsdagen den 16 juni 1921.

OM S. C. T. SKULLE SVARA MED SAMMA MYNT.

"LITEN HÄMND är också hämnd", sa' bonn, då han spotta på grannens gris. Det ordstävet rann oss i minnet, då vi f. v. fingo ett brev från Forums advokat med hot om åtal eller nöjaktig förklaring på grund av ett tanklöst och missvisande uttalande av Mr. N. F. Brown i dennes artikel "Forum som sanningsvittne", vilket inflöt i vårt nummer för den 26 maj.

På grund av förbiseende från vår sida hade detta uttryck insmugit sig. Men både vi och allmänheten och Forum själv begrep mycket väl, vad Mr. Brown menade med detta sitt uttryck. Dock tillskrev tidningen Brown samt fick sin åsikt bekräftad. I sitt svar på detta brev säger Brown bland annat: "På förekommen anledning meddelas, att jag med detta uttryck menade, att Forum Publishing Co. Ltd. icke betalt tillbaks hela den summa, som bolaget erhållit av Brown & Lundberg Co. och vilka pängar sistnämnda bolag tillägnat sig av medel, som sänts till det f. v. b. till Sverge." Vidare säger han: "De pängar, som nu inflyta till Forum Publishing Co., äro icke stulna. Men de, som insattes av Brown & Lundberg., voro det. Det var detta jag menade med sagda uttryck."

Som alla uppmärksamma läsare torde ha insett och som tidningen själv ansåg, så menade Brown, att Forum Publishing Co. Ltd. — enligt hans åsikt stödd på statement av "chartered accountant" — fortsatte att utgivas, fast det ej betalt tillbaka alla av Brown & Lundberg Co. tillgripna medel, som kommit Forum till del.

På inrådan av tidningens advokat begagnades ej Browns förklaring utan insattes en annan förklaring, som var synlig i förlidet nummer. Sagda ursäkt torde vara tillfyllestgörande, i det att den borttager en ofrivillig och ej menad beskyllning.

Men det förvånar S. C. T., att Forum begagnar sig av dylika teknikaliteter för att få sak med oss. Alla veta att en mängd nummer av Forum varit åtalbara, i det att desamma innehållit mer eller mindre ärekränkande beskyllningar och insinuationer emot denna tidning och dess affärsföreståndare. Sedan Browns avgång har samma trafik fortsatts, ty enligt juristers åsikt kan man ur de senaste nummren plocka ut flera uttalanden, som äro åtalbara. Tagom för exempel numret av den 15 maj. Däri beskylles Brown-Dahl kompaniet indirikt för att skada svensk heder. P. M. Dahl beskylles för att ha lockat en del goodtemplare från hederlighetens fasta mark och vidare beskylles han för att ösa ur de yrkespolitiska "bossarnas" flödande källa, vilket ju indirekt är en anklagelse för "graft."

I numret av den 26 maj vederlade tidningen dessa osanningsenliga och lömska beskyllningar samt bad Forum bevisa dem med risk att annars inför den svenska allmänheten stå som lögnare. Dessa beskyllningar äro ej bevisade och ej heller ha de tagits tillbaka, vadan reflexionerna göra sig själva.

Tidningen kunde vilket ögonblick som hälst väcka åtal för dylikt skrivsätt, men den vill ej göra Forum till en martyr och dessutom vilar tidningen lugn inför den högre moraliska domstol, som kallas den svenska allmänheten. Svenska Canada Tidningen behöver ej domstolars utslag på sin hederlighet.

Dock är det därmed icke sagt, att Svenska Canada Tidningen i längden kommer att låta dylikt gå onäpst, om beskyllningarna fortfara.

Om tidningen gör ett misstag av förbiseende är den man nog att erkänna det och rätta det. Men därför sträcker sig ej dess långmodighet ut i det oändliga. Dock är S. C. T. ej lumpen nog att hänga sig upp på en slarvigt konstruerad ordalydelse. Hittills har den ej vidfagit lagliga mått och steg fast den, som ovan påvisats, både haft moralisk och juridisk rätt att så göra.

ORSAKERNA TILL KRIG.

YTTERLIGARE ett försök har i dagarna gjorts att få slut på förbannelsen kriget. I Chicago bildades nämligen för en tid sedan det s. k. Anti-krigsvärldsförbundet, i vilket de flesta länder äro representerade — de skandinaviska ej att förglömma. Det är att hoppas att detta förbund skall kunna draga sitt strå till stacken för den allmänna världsfreden. Har vilja vi ej diskutera möjligheterna därför. Men säkert är att mycket kan vinnas i den vägen ,om det skötes på ett rätt sätt.

Förbundets avsikt är att utpläna den skuld, i vilken vi stå till framtiden — så att ofödda generationer måtte få mottaga från våra händer en värld, betryggad mot krig.

För att nå detta mål har man som ledning för verksamheten uppställt ett slags schema, förklarande orsakerna till krig samt dessa orsakers effektiva motgift. De äro som följer:

Orsak 1. Ett system, som för de kontrollerande finans-, industri -och handelsintressena gör krig mer vinstgivande än fred.

Motgift: Ett system, som för de kontrollerande finans-, industri- och handelsintressena gör fred mer vinstgivande än krig.

Orsak 2. En anordning, som i händerna på några få, som äro skyddade mot uppoffringar för krig, lägger makten att förklara krig.

Motgift: En anordning som i händerna på folket, som måste bära krigets bördor och utstå dess offer, lägger makten att förklara krig.

Orsak 3. En regel och praxis, en rest från forntidens vildmarksliv, som strävar efter territoriella utvidgningar genom eller som ett resultat av krig.

Motgift: En regel och princip, ett uttryck av moralisk rättvisa, som förbjuder territoriella utvidgningar och erkännande av territoriella utvidgningar åstadkomna genom eller såsom ett resultat av krig.

Orsak 4. Hemliga traktater, hemligt behandlade och hemligt antagna.

Motgift: Öppna traktater, öppet behandlade och öppet antagna.

Det är anti-krigsförbundets arbete att omsätta detta program i handling genom att tillförsäkra, bibehålla och tillämpa lagstiftning i världens alla länder ,avseende:

För det första: Att ingen person, medborgare av eller besittande egendom i eller erhållande inkomst från det land, som beröres, skall under ett krigstillstånd erhålla vinst utöver vad som behöves för rimliga levnadsomkostnader; all krigsvinst återgår till regeringen, utjämnande så långt som möjligt uppoffringarna som göras av den som stannar hemma och den som går till krigsfronten.

För det andra: Att en krigsförklaring icke skall avgivas, utom i fall av verklig invasion, förr än en sådan förklaring har varit hänvisad till och auktoriserad genom en folkets direkta omröstning.

För det tredje: Att territoriella utvidingar icke skola sökas, erhållas, mottagas eller erkännas om de äro ett resultat av krig.

För det fjärde: Att alla traktater skola givas full och vidsträckt offentlighet under en period av sex månader före deras antagande och att de icke skola träda i kraft förrän sex månader efter det deras antagande, under vilken tid de skola, på petition av ett överenskommet procentantal av den röstberättigade befolkningen, hänskjutas till en folkomröstning för godkännande eller förkastande.

För det femte: Att alla tvister med andra nationer skola hänskjutas till denna organisations Internationella råd för skiljedom eller utslagsgivande dom; juridiska frågor att avgöras av en särskild domstol och alla andra frågor av en speciell jury, domstolen och juryn i varje fall godkända av de nationer-parter, som beröras.

DAGLIG LÄSNING.

UNDER DENNA rubrik skriver vår kollega Nordstjernan följande beaktansvärda ledareartikel, som vi taga oss friheten avtrycka:

Den gamle Lunda-studenten och överliggaren Erik August Thorbjörnsson hade i en av de många kuriösa småskrifter med ännu kuriösare titlar, vilka han utgav, infört en av honom verkställd översättning av en gammal latinsk hexametervers, lydande:

— — — "I böcker från fordom
Bläddren med dagelig hand och bläddren med nattlig därjämte."

Vilket på modernare svenska skulle uttryckas som en uppmaning till både dagliga och nattliga studier av forntidens författare. En dylik uppmaning skulle näppeligen bli hörsammad nu för tiden, hur än det förhöll sig på Thorbjörnssons tid. Och det vore icke heller förståndigt att uppmana någon till att läsa både dag och natt och att endast läsa de gamla auktorerna. Men säkert är, att det läses alldeles för litet. "Jag har ingen tid till att läsa", heter det. Men tid till allt möjligt annat synes de flesta ha. Somliga inbilla sig måhända, att därför att de av sina göromål hindras från att hålla på med läsning av en bok, tills de läst igenom den, det är ej lönt att börja. Men det är ett faktum att man ofta har mer gagn av de böcker man läser så att säga portionsvis än av dem man drager igenom i ett kör. Man hinner bättre smälta innehållet i de förra, och man glömmer det icke så fort. Många av de män, som vunnit namnkunnighet och utmärkelse här i världen, äro sådana, som uppfötts i fattigdom och från tidiga år vant sig vid att använda varje ledig stund till läsning, antingen de haft en hel timme eller endast några minuter till sitt förfogande. Vi erinra oss på tal härom särskilt Lincoln, som visserligen aldrig blev någon lärd man, men dock förvärvade goda insikter på många områden och förstod att använda dem så förträffligt till fromma för sitt land och folk ,och hela mänskligheten.

I våra dagar läsa snart sagt alla människor tidningar, åtminstone rubrikerna över notiser och artiklar, vilka i allmänhet giva en god överblick över innehållet och dagens krönika. Läser man därtill poem och berättelser, så får man rätt mycket till livs. Men det blir ändå aldrig detsamma som att läsa böcker. Tidningspressen kan endast delvis ersätta den egentliga literaturen. Den, som hämtar allt sitt vetade ur tidningarna, får vanligen till slut icke smak eller håg för något annat än nyheter och sensationer. Allt vad djupt och allvarligt som tillhör läsningens område, förblir främmande för honom eller han för det, hur man nu vill taga saken. Den, som vänjer sig vid att egna en stund då och då, särskilt om kvällarna, när dagens id är över, åt läsning av böcker, skall, förutsatt att han icke är alldeles omottaglig för högre och renare själsnjutningar, snart finna, att böcker skänka en förundransvärd vederkvickelse och uppmuntran och äro vänner, som icke svika. Ingenting underlättar ett enformigt och tröttande mekaniskt arbete så, som nya idéer, uttryck, påpekanden och annat, som man finner i böckerna, och varmed man kan sysselsätta sina tankar. En idé, en kvickhet, en situation, eller vad det vara må, som fäst sig i ens minne, medan man läste ett eller annat kapitel i någon bok, verkar liksom olja på livsmaskineriet och kan ofta giva nya uppslag och tjäna som en eggelse till handling och verksamhet och bli en dyrbar skatt i minnets skattkammare.

Allt vetande, all kunskap utgöres av detaljer eller smådelar, som äro obetydliga var för sig, men som sammanfattade bli en värdefull rustning för själen, en skatt och en rikedom, som man en gång förvärvat den. "Läs någonting beständigt", yttrade den engelske lexikografen dr. Samuel Johnson en gång, "och du skall med tiden bli lärd!" De fristunder, som alltför många människor äro benägna att förspilla på onyttigheter eller t. o. m. ofog, kunna, om de användas rätt, skänka en behållning så rik, att livet erhåller ett nytt, förut oanat värde. Och de kunna icke användas bättre än på studier och forskning. Det är icke sagt, att man genom läsningen blir skicklig att t. ex. besvara alla frågor i en Edisons godtyckliga frågelistor, men det är icke heller meningen. Ingen människas livstid eller minne räcker till för sådant. Men man lär sig, var man kan finna svaren på dem man ej själv känner till, och man lär sig ,att böcker kunna vara ens bästa vänner och ens bästa sällskap.

Det gör en bokhållare arg, när hans son växer upp med öronen stickande ut från huvudet så långt ,att han ej kan hålla en penna bakom dem.

Regeringen i Saskatchewan har genomgått en operation, men förutom att de fått en del av majoriteten avlägsnad, tyckes patienten komma sig.

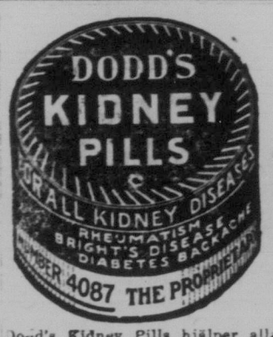

Dodd's Kidney Pills hjälper alla former av njursjukdomar, såsom reumatism, Brights sjukdom, diabetes och ryggvärk. Dodd's Kidney Pills säljas för 50 cents per ask av alla apotekare eller sändas per post vid mottagandet av betalningen. The Dodds Medicine Co. Ltd., Toronto, Ont.

Min egen spalt.

För Svenska Canada-Tidningen av Nils F:son Brown.

DET KAN kanske synas mången lönlöst att immerbad hålla efter s.k. Brass-Check-pressen. Dock det är icke alldeles lönlöst. Ty en och annan skulle säkerligen slumra till och glömma bort, vad denna tidningspress verkligen står för och kanske rent av sätta tro till det, som publiceras i den, om man icke då och då hölle fram den på den bricka inför allmänheten. Man behöver aldrig leta länge i denna press för att finna lämpliga saker att hålla fram till beskådande. Kapitalistpressens spalter överflöda i allmänhet av fällande vittnesmål mot den själv.

Ett nytt bevis på dessa tidningars förmåga att tyda allt till det bästa, d. v. s. kapitalistpressens bästa, fick man i dess referat över president Hardings förut omtalade tal i Hoboken, då han grät över 5,212 amerikanska soldaters kistor. Enligt kapitalistpressen yttrade mr Harding:

"Jag håller icke före, att det tusenåriga riket kommit, och att det aldrig mer skall bli något krig. Jag önskar en nation så mäktig ,att ingen vågar provocera dess vrede."

Enligt tillförlitliga uppgifter sade emellertid mr Harding: "Jag håller icke före, att det tusenåriga riket kommit, men jag kan tro på möjligheten av att en nation blir så rättfärdig, att den aldrig ger sig in i erövringskrig, och en nation så full av rättfärdighet, att ingen vågar framkalla dess vrede."

Detta är ett typiskt exempel på hur kapitalistpressen medvetet förvränger sanningen, då den tror, att den själv kan tjäna därpå. Det var naturligtvis alltför obehagligt för denna press att behöva erkänna, att den republikanske amerikanske statschefen, till vilken alla Amerikas reaktionära krafter satt sin lit, i ett högtidligt ögonblick lät sitt bättre jag lyfta sig till ett högre plan och uttala sanningar, som äro ytterst farliga för kapitalistmakten. Mr. Hardings uttalande var helt enkelt ett slag mot de amerikanska rustningsplanerna och ett förtroendevotum för den alltmer utbredda avrustningstanken. Därför tordes icke kapitalistpessen referera mr Harding korrekt utan lade i hans mun ord, som i själva verket sade: "Sätt upp en stor armé! Bygg en väldig flotta! Giv stora anslag till dylika ändamål och låt det betungade folket betala fiolerna. Då få vi se en mäktig nation."

Av detta framgår även, att allmänheten har svårt att bedöma en offentlig man för vad han egentligen går. En sådan man kan vara aldrig så god, aldrig så duglig, kapitalistpressen skall sätta honom i ett annat ljus, om den finner det förenligt med sina intressen.

OM OCKSÅ kapitalistpressens synder äro mest i ögonen fallande i Amerika, så är dock dess natur av internationell läggning. I alla länder lever och regerar denna tidningspress. I Sverige ha vi många typiska exempel på denna journalistik. Och dess vägar äro ofta märkliga, vilket följande interiör från det borgerliga pressträsket till fullo visar.

Tidskriften "Vid!" i Göteborg framvisar, hurusom "kulturorganet" Svenska Dagbladet i Stockholm plötsligt ändrat färg i rusdrycksfrågan. Från att ha varit en kraftig moståndare till det Brattska system, har denna tidning blivit en av detta systems varmaste försvarare. Och orsaken? Jo, detta systems väldiga affärer gå genom Stockholms Enskild Bank, vilken bank får systemets miljoner räntefritt i sin hand, vilka miljoner den sedan lånar mot hög ränta. Och Stockholms Enskilda Bank dikterar Svenska Dagbladets politik, liksom bankerna i allmänhet direkt eller indirekt kontrollera kapittalistpressen. Vid denna press kan, på grund av dess till kapitalet servila hållning, icke duglighet bli det främsta kravet på redaktionspersonalen. Servilitet och anpassningsförförmåga ta första pris. De, som ej fylla måttet i det avseendet, intrigeras bort och sparkas ut, hur dugliga de än må vara.

Så skedde även vid Svenska Dagbladet. Dess talangfulle redaktionssekreterare, redaktör Stomberg, som man misstänkt ej kunde vinnas för den nya "uppfattningen" i spritfrågan, gav man semester och en reaktionstripp till utlandet. Vid hemkomsten behövde emellertid den utvilade redaktören icke besvära sig med arbete. Han var avskedad! Och så började smutskastningen mot honom. Känna vi ej igen den metoden från mycket nära håll? Händelserna ligga oss så nära, att vi icke kunnat glömma. Och jag hoppas, att svenskarna i Canada aldrig skola glömma den sak, jag syftar på. Händelserna vid Svenska Dagbladet äro emellertid en ypperlig illustration till Upton Sinclairs "The Brass Check."

DEN CANADENSISKA reaktionen och kapitalismen förkroppsligad ha vi som bekant i Canadian Manufacturers' Association. Denna illustra samling har nyligen haft sammanträde i Quebec. Det var inget ovanligt, som där försiggick. De uttalanden, som där gjordes, voro endast typiska för den ideologi, som kännetecknar denna canadensiska storkapitalets fackförening." Man hade dock trott att tiden skulle ha lärt Canadas storkapitalister någonting. Men de synas vara som bourbounerna: de ha ingenting lärt och ingenting glömt. På kapitalistiskt håll har man i allmänhet under senare åren insett nyttan av att använda ett försiktigt språk och försiktiga metoder. Man har i stor utsträckning insett, att "camouflage" är ett vapen, som kan vara till ovärderlig nytta. Man har gärna visat sig filantropisk och vänligt stämd mot "reformer". Man har t. o. m. talat om arbetarnas delaktighet i industrierna — naturligtvis under kapitalisternas kontroll. All denna "vänlighet" mot arbetarna har naturligtvis förestavats av rent praktiska försiktighetsskäl. Man har insett, att arbetarna äro beslutna att omändra hela det ekonomiska systemet, och det ligger därför i kapitalisternas inträsse att söka hålla den dagen så långt borta som möjligt, då arbetarna själva övertaga produktionen. Genom eftergifter mot arbetarna tror man, att man kan insöva många av dessa i säkerhet och förhindra den enighet och solidaritet, som kräves för maktens erövrande.

Canadian Manufacturers' Association anser tydligen sin position så stark, att den icke behöver taga dylik hänsyn. Den håller fortfarande fast vid de gamla idéerna och den sticker ej under stolen därmed. För detta böra vi snarare vara tacksamma än ställa oss klandrande. Ty det är bättre att hava en öppen fiende än en, som döljer sig bakom vackra, men tomma fraser.

Som exempel på det öppna och tydliga språk man i denna krets för, ber jag att få anföra ett uttalande av J. S. McKinnon från Toronto vid denna kongress. Denne samhällets välgörare yttrade bland annat, att tiden nu var inne för lagstiftarna att stoppa antagandet av social lagstiftning, som behandlar begränsandet av arbetstiden, arbetarnas kompensation och minimilöner, ty dessa lagar hade minskat arbetsprestationen och ökat priset på produkterna. Nu veta vi sålunda, var orsaken till de höga levnadsomkostnaderna ligga. Låtom oss vara tacksamma!

Även har McKinnon löst den gordiska knuten, som heter arbetslösheten. Denna kunde förbeyggas, om canadensarna köpte varor, tillverkade i Canada. I sanning vi måste böja knä inför kapitalistklassens socialekonomiska vishet!

Det förekommer intet allmänt missnöje och oro bland Canadas arbetare, vittnade en S. R. Parsons, även från Toronto. Dessa äro i allmänhet fullständigt nöjda med sin ställning. De bekymra sig icke över att hundratusentals arbetare gå utan arbete, att de och deras hustrur och barn svälta och fara illa. De glädja sig högeligen över de lönereduktioner, som överallt pressas på arbetarna, ehuru levnadsomkostnaderna stå på ungefär samma höjd som i krigets dagar. Och vad som framför allt fröjdar arbetarnas hjärtan är de slavförhållanden och det osäkerhetstillstånd, de leva under. Talet om allmänt missnöje bland industriarbeaarna är en infam lögn, som i provokatoriskt syfte utspritts av arbetarledare och arbetarorganisationernas tjänstemän, vilka skulle förlora sina platser, om de icke kunde uppehålla en dylik propaganda! Mr Parsons talade med största allvar. Och vi veta ju, att han har rätt. Vi ha aldrig sett någon oro eller något missnöje på senaste tiden bland Canadas arbetare. Och vi veta ,att de ingen anledning ha att vara missnöjda. Icke en enda. Eller hur, ärade läsare ,som tillhör industriarbetarnas klass?

EN ÖPPEN fiende är som sagt att föredraga framför en "camouflaged." Av den senare sorten ha vi exempel i arbetarrörelsens mitt. Bland s. k. ledarne finna vi dem. Högt upp på maktens tinnar. Bland dessa måste vi ovillkorligen räkna Trades & Labor Congress' president, Tom Moore, vilken just företagit en resa genom västern. Vi minnas hans mottagande i Winnipeg. Arbetarna helt enkelt lät honom icke tala. Personligen är jag icke i favör av dylika metoder. Då de riktas mot en öppen och ärlig motståndare äro de fördömliga. En sådan böra vi alltid låta ofredat tala för att sedan svara honom. Icke skulle det heller skada att låta förrädarna tala ut och sedan låta dem veta, vad deras frid tillhörer. Men man kan dock ursäkta arbetarna, om de icke vilja lyssna till en sådan man som Tom Moore.

Mr Moore har under sin resa först och främst talat vid banketter, som Canadian Club och Board of Trade i olika städer arrangerat till hans ära. Det är ganska betecknande för en arbetarledare av mr Moores kaliber, att han synes stå på så god fot med kapitalisterna och deras sammanslutningar, som utgöra kärnan i städernas "Citizens Committee", vilkas gärningar vi minnas från storstrejken 1919. Med dessa umgås mr Moore, med dem sympatiserar han, av dem dineras och appläderas han. Och det är inget farligt evangelium, han giver dem. Han talar icke om klasskamp, ej om arbetarnas aspirationer. Tvärtom understryker han alltid nödvändigheten av samarbete mellan kapital och arbete. I hans ögon äro kapitalisterna goda och välvilliga herrar, vilkas previligerade ställning ej får störas av arbetarna, vilka böra vara tacksamma för de smulor, som falla från deras herrars bord. Förmodligen förstår mr Moore de ekonomiska problemen mycket väl, men han aktar sig för att framföra sanningen,isynnerhet då han talar vid kapitalisternas väldukade och dignande bord. Istället hemfaller han åt samm ideologi, som märkte Canadian Manufacturers' Association. Jag ber att få ettera följande visdomsord, som mr Moore yttrade vid en av de många banketterna:

"I den industriella världen fluktuerar makten. För ett år sedan var makten i stor utsträckning i händerna på arbetarna: i dag vilar den hos arbetsgivarna. Om denna makt missbrukas, kommer ansvaret att vila hos dem. Hade arbetarna brukat den makt, som de för ett år sedan besutto, hade det kanske varit en annan historia att förtälja nu. Jag är emellertid övertygad, att arbetsgivarna i sin tur skola rätt använda den makt, de nu besitta."

Allt talar för detta, mr Moore! "Open Shop"-kampanjen och lönereduceringarna isynnerhet. Vi ha endast väntat den största välvilja från kapitalisthåll. Vi äro övertygade, att dess makt aldrig skall missbrukas! Aldrig i livet!

I O. B. U. Bulletin återgives följande telegram: Calgary, Alta., d. 1 juni — H. Whittaker, en framstående arbetare och medlem av Angelican Church höll ett utmärkt anförande i eftermiddag inför Alberta Angelican konferens. Han förklarade däri, att kyrkans lära om människans plikt mot Gud och inför nästan innebar den enda verkliga lösningen på problemet kapital och arbete.

Jag kom att tänka på detta underbara telegram, då jag häromdagen i en av Minneapolis dagtidningar läste ett meddelande från Augustana-konferensen i Chicago. Enligt detta meddelande var man på konferensen enig om att d. "gammalmodiga religionen" var det enda botemedel mot allt ont i världen. Dessa meddelanden komplettera varandra och tala för sig själva.

Allmogeskildringar i Sverges litteratur.

Av Albert Engström.

I Olof Dalins (1708—1763) diktning har den svenska allmogelivsskildringen i djupare mening sin rot och i Sagan om hästen har han träffat den svenska folkkaraktären på pricken. Hans folkliga visor mötte honom redan under hans livstid från folkets läppar och Bellman var hans andlige arvtagare. Den förste av hans efterföljare som värkligen sökt skildra allmogens liv, ehuru parodiskt, är den föga kände Zakarias Livin (1726—1789) i den versifierade framställningen av en bondpojkes barndom. Diktens titel är Kyrkostötoschopia Sæbyensis eller Eric Jonssons-Kyrkowäktares ,Bro-Fogdes samt Orgel-Trampares Lefwernes-Beskrifning. Man får söka efter en bättre bild av bondfolkets liv under mediet av 1700-talet och den förtjänade att dragas fram ur glömskan.

Man skulle ha kunnat vänta att upplysningstiden och särskilt Rousseaus inflytande borde ha frambrakt någon mera betydande allmogelivsskildrare i Sverge under 1700-talets sista och 1800-talets första skede, men detta blev icke fallet. Det var först Götiska förbundet som genom Leonard Fredrik Rääfs, A. A. Afzelli, Geijers, Schröders och Gumæli arbete med samlandet av folkvisor, sägner och traditioner beredde väg för en litterär väckelse i nationell anda.

Ur denna rörelse framgick Karl Jonas Love Almquist (1793—1866) som en av våra mäst genialiska folklivsskildrare. I nionde bandet av Törnrosens bok kom Kapellet, den första och vackraste av hans allmogeberättelser, romantiserad naturligtvis, men äktsvensk och av hög skönhet. Sedermera följde Grimstahams Nybygge och Ladugårdsarrendet, präglade av skaldisk enkelhet och adlad realism, den mörkt stämdaSkällnora kvarn och Målaren, — om den sistnæmnda får räknas hit —, båda delvis produkter av författarens kriminalpsykologiska fantasier. Almquists allmogeberätelser, framför allt Kapellet, räkna vi med stolthet till vårt lands verkligt klassiska litteratur.

Till Almquists skola hör Sophie von Knorring (1797—1848), i sin roman Torparen och hans omgivning, vår första bonderoman. Det är en historia om ett olyckligt äktenskap, hat, dryckenskap, fängelse och avrättning, skriven med värkligt konstnärsskap, fördomsfritt och utan alltför mycket av tiden (40-talets) sentimentalitet, fast författarinnans samhällsställning ofta nog hindrar henne från ett djupare förtående av de bredare lagrens själsliv. Boken är emellertid en av våra bästa från denna period. Av med denna besläktat kynne är Karl Kullbergs berättelse En sommar i Småland.

Fredrek på Ransätt (1816—1895), alias Fredrik August Dahlgren, "Vérmlänningarnes" diktare, är känd och erkänd. Hans Viser på varmlandske fongemåle innehålla folklivsskildringar av mycket hög valör. De äro lyriska berättelser med episkt höredd över sig och flöda av humor. Detsamma gäller om Speller nye viser på varmlandske tongmåle och Sprett sprang nye viser, de båda senare utkomna samlingarne.

Hemsöborna! För mig är denna August Strindbergs (1849—1912) skärgårdsroman idealet av allmogeskildring. Den är ett pa'ats till sin konstruktion, en skatt, en prydnad för vår litteratur. Den är äkta, burlesk, humoristisk, tragisk ,strålande av konst. Och själv gillade han den icke! Han blev på dåligt humör ,då man berömde den eller endast omnämnde den i hans närhet. Lika litet gillade han sina andra skärgårdsberättelser. Skärkarlsliv, även de pärlor av konstnärsskap, sanning och djupt förstående.

Ernst Ahlgrens (1850—1888) — Victoria Benedictssons — Folkliv och småberättelser höra även till det bästa 80-talet frambrakt av allmogeskildring. Hennes nästan manligt originella, naturalistiska och brett humoristiska studier av skånskt bondeliv äga ett bestående värde.

Innan Gustaf av Geijerstams (1858—1909) hela tankeliv i dess egocentriska uppblåsthet koncentrerat sig omkring romanen Medusas huvud, var han en god allmogeskildrare. Hans Fattigt folk, Kronofogdens berättelser och allomogepjäserna Per Olsson och hans käring, Lars Anders o. Jan Anders och Förbrytare äro delvis mästerliga, höggradigt realistiska och drastiskt humoristiska. Hans litterära ideal var Strindberg och man spårar många gånger mästaren hos lärjungen.

En av vår litteraturs förnämsta skildrare av svenskt bondeliv var August Bonddeson (1854—1906). Född bondpojke ägnade han sig redan tidigt åt studiet av sin hembygds landsmål och började som Uppsalastudent utgiva en serie utmärkta skildringar från den Halländska landsbygden. Hans böcker Jon i Slätthult, Marknadsgubbar på Sjönevad, Historiegubbar på Dal, I Glimminge och Kröplinge, M. V. K. (Mina Vanliga Kryddor) innehålla skatter av bondhumor och hans klassiska, absolut egenartade, djupt humoristiska Skollärare J. Chronschoughs memoarer fr. uppväxttiden o. seminrieåren är något av det bästa som skrivits på svenska.

Sigurd, alias Alfred Hedenstierna (1852—1906), var på sin tid ovanligt populär bland annat genom sina småländska bondebrättelser i den sentimentalt burleska genren.

Gustaf Fröding (1860—1911) har i sina "Värmländska låtar" (i Guitarr och dragharmonika), i Nya Dikter, i Räggler och paschaser på vårat mål tå en bonne, och Räggler å paschaser (den nya samlingen)med fulländat mästerskap och skaldisk inspiration givit oss än humoristiska,än allvarliga och tragiska glimtar ur sina värmlandsbönders själsliv. Även i Stänk och flikar förekomma dikter av folkligt innehåll.

Pelle Molin (1864—1896) fäste genom den efter hans död utgivna berättelsesamlingen Ådalens poesi, skildringar huvudsakligen från Ångermanland, präglade av originell fantasi och stämning, uppmärksamheten på de rika ämnen för diktning som Norrland gömmer och som dittills legat så gott som obrukade.

Gustaf Janson (1866—1913) har med framgång, såsom t. ex. i Ön m. fl. berättelser skildrat skärgårdbefolkningens karaktär och synpunkter på tillvaron.

Albert Engström (1869—), egentligen teckenare, sysselsätter sig på lediga stunder med författarskap och har utgivit flera böcker med motiv ur böndernas och havsbandsbornas liv. I stort sett kunna hans småbitar vara riktiga, vad skildringarnes sanning beträffar, men det flyter en ström av brännvin genom dem, där stänker snusspott, svordomar hagla och blod flyter, när han meddelar sitt bärsärkalynne åt sina modeller. Det vore beklagligt om den svenska allmogen vore till den grad oberörd av det bildningsarbete som särskilt i senare tid nedlagts på densamma och det är att hoppas att berättelserna endast äro reminiscenser från författarens nu tämligen avlägsna ungdom.

Erik Sparre (1871—) har under en följd av år lämnat roande, av gott humör burna skildringar ur skärgårdslivet och en debutant, Ivar Ljungqvist har i Det mörka Småland givit goda löften för framtiden. Han tyckes känna sina smålänningar i grunden och hans framställning av bondekonservatismens kamp mot det nya, mot affärsmoralen med skogsskövling och jobberi är alltigenom sann.

Under begreppet allmogelivsskildring böra väl även inräknas arbeten som den gamle kulturhistorikern, skalden och prästen Nils Lovéns (1796—1858) Folklivet i Skytts härad i Skåne vid början av detta århundrade (1800-talet), Barndomsminnen. Utgivne av Nicolovius, en utmärkt bok med väl berättade anekdotiska inslag, och Jonas Stolts Minnen från 1820-talet. Den senares, en småländsk byskomakares, ganska litet kända arbete är av icke blott högt kulturhistoriskt utan även litterärt värde.

Den redan avsevärt stora novellistiska litteratur som berör lapparnes och svensk-finnarnes liv torde icke falla inom ramen för denna uppsats.

Allmogelivsskildringens konst har de senaste åren varit på retur. Men det är att antaga att den nu uppblomstrande hembygdsvården i förening med naturskyddsarbetet skall åstadkomma en renässans på detta område. Och det är hög tid att så sker. Den allt nivellerande nya tid som kläder våra bönder i sportmössor och cigaretter ,förser deras stugor med glasverandor för horden av sommargäster och snart skall åstadkmma ett automobilgarage i var by ,skall en gång, och ganska snart, ha utplånat ordet allmoge ur vår ordlista eller åtminstone antikvera det. Dess allvarliga, svenskt vackra klang skorrar redan i lantliga öron.

De ha hittat på ett nytt sätt att sopa gatorna i Dublin. Enligt tidningsnotiser finna vi att de dagligen sopas med kulor.

MANITOBA HOTELL
JAMES RASMUSSEN, ägare
Skandinaviskt hotell — Goda rum och god betjäning — God restaurant i förbindelse därmed.
Pris $1.00 och mer per natt.
Beläget ovanför City Hall på Main St.
517 Main St. hörnet av Market East, Winnipeg.

Rikliga portioner, fin föda, moderata priser, kvick betjäning Finaste restaurant och kafé i Winnipeg.
DOMINION CAFE
515 Main St., Winnipeg.
Tel.: A 6667.

KRÄFTA
och tumörer framgångsrikt behandlade (borttagna utan knif eller smärta. Allt arbete garanteras. Kom eller efterskrif fri sanatoriebok
DR. WILLIAMS SANATORIUM,
5023 University ave.,
Minneapolis, Minn.

Alla slags elektriska arbeten utföras snabbt, bra och billigt.
Elektriska spislar
och andra elektriska apparater till billigaste priser
KOSTNADSFÖRSLAG O. RAD GRATIS.
B. MANGER
Tel.: Sh. (B) 6507, Suite 7 Vingold Apt. Winnipeg, Man.

KODAK SAFETY FILM